

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Освітня програма	36721 Біологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	091 Біологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36721
Назва ОП	Біологія
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Осташ Богдан Омелянович, Семеніхіна Маргарита Олексіївна, Дроздовська Світлана Богданівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	21.09.2020 р. – 23.09.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <https://www.univer.kharkov.ua/docs/biologia-phd.pdf>

Програма візиту експертної групи http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Programa_vizitu_091_phd_KHNU.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Потужна наукова складова програми, її матеріально-технічне та кадрове забезпечення, якісна змістовна освітня складова програми з урахуванням особливостей спеціальності, з частково обмеженими можливостями вільного вибору дисциплін та низькою активністю менеджменту програми за критерієм 8.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Збереження класичних наукових шкіл, поєднане з розвитком нових сучасних напрямів дослідження. Великий науковий доробок науково-педагогічних працівників, залучення авторитетних науковців до викладання за програмою та організації науково-дослідної роботи. Підготовка здобувачів сприймається як постійна взаємодія між останніми і їхніми керівниками ще до вступу в аспірантуру, що забезпечує дотичність тем робіт здобувачів до тих напрямів наукових досліджень, в яких НПП програми має сильні позиції. Підтримка та стимуляція керівництвом ЗВО наукової діяльності та підвищення викладацької майстерності НПП. Ініціативність НПП та здобувачів у напрямку проектної (грантової) діяльності. Потужна робота міжнародного відділу та залучення як аспірантів, так і викладачів до участі у стажуваннях та міжнародних конференціях. Актуальні, сучасні освітні компоненти програми, що відповідають предметному полю спеціальності. Університет активно розширює базу приладів кафедр, збільшуючи можливості для проведення досліджень. Вартою запозичення є робота бібліотеки Університету. В університеті працюють центри колективного користування з наявним унікальним обладнанням, у тому числі для біологічних досліджень.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Поряд із позитивними рисами є великі резерви до покращення. Відомості самооцінювання не розкривають сильні сторони програми у достатній мірі та створені без врахування рекомендацій Національного агентства щодо їх заповнення. Резервом для покращення програми є збільшення вибірковості. Рекомендуємо розширити перелік вибіркових дисциплін, дозволити здобувачам вибирати більшу кількість дисциплін, долучити до дисциплін вільного вибору міжфакультетські, або загальноуніверситетські дисципліни. Рекомендуємо посилити інформованість внутрішніх стейкхолдерів програми щодо процедур акредитації, організувати навчання гарантів програм третього рівня, провести перерозподіл функціональних обов'язків щодо процедур внутрішнього забезпечення якості на третьому освітньо-науковому рівні, залучення різних груп стейкхолдерів (здобувачів, випускників, НПП, роботодавців) до процесів внутрішнього забезпечення якості освіти, моніторингу та перегляду освітньо-наукової програми. При потужній науковій роботі - недостатність її висвітлення на сайті. Також на сайті немає інформації про самих здобувачів. Рекомендовано навести на сайті факультету принаймні основну інформацію про здобувачів - теми робіт, керівник, публікації. Збільшити прозорість сайту відділу аспірантури і докторантури. Огляд робочих програм ОНП засвідчив, що вони потребують оновлення, особливо в частині запропонованої для вивчення літератури.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Хоча цілі ОНП у відомостях самооцінювання не вказані, але у самій програмі зазначено, що метою програми є підготовка фахівців, які на базі глибоких теоретичних знань, практичних умінь та навичок здатні розв'язувати комплексні проблеми в галузі біології, здійснювати у цій галузі дослідницько-інноваційну діяльність, глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, професійну діяльність та практичне впровадження отриманих результатів у різних сферах біології. Вказана мета відповідає меті підготовки здобувачів на третьому освітньо-науковому рівні, відповідає специфіці спеціальності, інтегральній компетентності ОНП та вимогам 8-го рівня Національної рамки кваліфікацій. Цілі програми співпадають з місією та стратегічними цілями Університету в частині забезпечення високого фахового рівня науково-педагогічних та наукових працівників та забезпечення продуктивності фундаментальних та прикладних наукових досліджень <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/tsili2017%E2%80%932020roki.pdf>. Цілі програми корелюють із стратегічним баченням Університету, відображеним у «Стратегії розвитку Каразінського університету на 2019-2025

роки» з огляду на орієнтацію на лідерство на українському науковому просторі <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf> та Політикою Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна у сфері якості освіти на 2017-2020 р.р. <https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/PolItika%20HarkIvskogo%20natsIonalnogo%20unIversitetu%20ImenI%20V.%20N.%20KarazIna.pdf> Освітня діяльність за ОНП здійснюється згідно ліцензії <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/natsionuniverkarazina10-09-20-1.pdf> Особливість програми, представлена у відомостях самооцінювання, не повністю відображає дійсної унікальності програми, яка на нашу думку полягає у орієнтації більшості освітніх компонентів на наукові інтереси здобувачів та широкої варіативності тем дисертаційних робіт.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Опитування думки здобувачів, щодо цілей програми та програмних результатів навчання, за свідченням учасників зустрічей, проводилося 2-ма способами: шляхом усного опитування; у довільному вигляді у письмовій формі, що провів гарант програми (результати були надані); у вигляді відповідей на опитування у вигляді Google-форм, яке здійснювало Управління якості освіти Харківського державного університету ім. В.Н. Каразіна. Менеджмент програми надав посилання на Google-опитування, опис питань (додається до звіту), але результати опитувань не були надані. Рекомендація: проводити опитування здобувачів систематично та застосовувати для опитування здобувачів українську мову. Врахування інтересів роботодавців при формулюванні цілей програми здійснювалося шляхом бесід, отримання рецензій на програму (3 рецензії) та формулюванням тем досліджень аспірантів. На зустрічі з роботодавцями представники Інституту дерматології і венерології НАМН України, інституту кріобіології та кріомедицини НАН України, ДУ «Національний антарктичний науковий центр» підтвердили тривалий тісний науковий зв'язок з програмою. Зокрема, заступник директора з наукової роботи ДУ «Національний антарктичний науковий центр» Козерецька І. А. засвідчила реальну багаторічну співпрацю центру з Університетом, з кафедрами генетики та зоології, підтвердила своє ознайомлення зі змістом частини освітніх компонентів та вказала, що здобувач III року навчання Берьозкіна А.Є. виконує дослідження, що співпадає із науковими інтересами центру. Директор науково-дослідного інституту біології ХНУ Божко А.І. вказав що за ОНП проводяться 11 дисертаційних досліджень, спільних для кафедр і НДІ

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОНП та ПРН враховують основні сучасні тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, зокрема Харківської області. Програма має яскравий галузевий контекст, відображений у фахових компетентностях, та спрямована на підготовку затребуваних фахівців для науково-дослідних установ медико-біологічного та сільськогосподарського профілю. Освітня складова програми містить навчальні дисципліни, що відповідають сучасним трендам у науці загалом, та у біології зокрема: «Сучасні аспекти біо- і нанотехнологій», «Багатомірна статистика». Хоча детальний розгляд цих аспектів у відомостях самоаналізу не міститься, але аналіз змісту програми, результати бесід із здобувачами, НПП та роботодавцями свідчать про потребу у випускниках цієї програми, та їх високу конкурентоспроможність. Викладачі програми під час педагогічних стажувань мали змогу ознайомитися із програмами підготовки здобувачів на третьому освітньо-науковому рівні в університеті Людвіга-Максиміліана у Мюнхені (Шабанов Д.), в університеті штату Огайо (Зіненко О.), університеті м. Любляна (Утевський С.), що дістало відображення у змісті робочих програм дисциплін, які вони читають за програмою.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти для третього рівня вищої освіти за спеціальністю 091, ПРН ОНП «Біологія» орієнтовані на дескриптори 8-го рівня НРК. Компетентності та програмні результати навчання, що містяться у робочих програмах дисциплін не співпадають компетентностями та ПРН ОНП. Рекомендуємо узгодити компетентності та ПРН робочих програм дисциплін з ОНП, для того щоб всі компоненти програми були спрямовані на досягнення запланованих результатів. Хоча за змістом ПРН відповідають вимогам 8-го рівня НРК, але надмірно деталізовані. Вважаємо за доцільне при перегляді програми орієнтуватися на рекомендації МОН щодо стандарту вищої освіти на третьому освітньому рівні та на Проект стандарту, зменшити кількість ПРН та узагальнити їх. Крім того, відсутні ПРН, що стосуються здатності до організації та проведення навчальних занять, оскільки випускники, згідно програми, придатні до працевлаштування у ЗВО. Загалом освітні та наукові компоненти програми дозволяють досягти ПРН, хоча ПРН 1.1. та 1.2. вирішуються за рахунок основних компонентів частково. У більшій мірі вони досягаються за рахунок вибіркового дисциплін. Але така практика на третьому освітньо-науковому рівні є можливою.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Цілі та програмні результати навчання за ОНП «Біологія» враховують сучасні тенденції розвитку спеціальності, результати аналізу ринку праці, галузевий контекст програми; відповідають місії та стратегії закладу

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

У робочих програмах дисциплін не міститься інформація про компетентності та ПРН, на які вони спрямовані. Рекомендуємо узгодити компетентності та ПРН ОНП зі змістом робочих програм. Відсутність результатів опитування думки здобувачів та випускників дозволяє рекомендувати ЗВО залучення до систематичного обговорення цілей та програмних результатів навчання всіх груп стейкхолдерів: здобувачів, роботодавців, НПП, випускників. Доцільно використовувати для отримання поглядів стейкхолдерів різноманітні заходи такі як ярмарки вакансій, круглі столи, науково-практичних конференції, тощо

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Вважаємо що програма відповідає критерію 1 з невеликими недоліками, які можна усунути у короткий термін. Беручи до уваги цілісний підхід до оцінки критерію, враховуючи, що при тісній співпраці з роботодавцями та достатнім ступенем взаємодії із іншими стейкхолдерами, керівництво програми здатне організувати опитування їх думки щодо цілей та програмних результатів; провести корекцію та співставлення програмних результатів програми з робочими програмами дисциплін у короткий час.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг ОНП складає 40 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам законодавства

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Зміст ОНП у версії 2019 р. має чітку, логічну за змістом структуру, але на структурно-логічній схемі міждисциплінарні взаємозв'язки не вказані. ОНП за версією 2016 р. має більш розлогу, але менш чітку структуру, що містить детальний опис дисциплін. Аналіз ОНП та НП свідчить, що програма є структурованою за роками та семестрами. На оволодіння глибокими знаннями із спеціальності, за якими аспірант проводить дослідження спрямований обов'язковий компонент «Сучасна методологія біологічного дослідження», обсягом 5 кредитів ЄКТС та вибіркової дисципліни, що відповідають тематиці наукових досліджень, обсягом 5 кредитів. Згідно «Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» цей блок дисциплін повинен становити 18 кредитів. Згідно «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук...» обсяг таких компонентів повинен сягати не менше 12 кредитів. Рекомендуємо закладу збільшити обсяг обов'язкових компонентів, що забезпечують глибокі знання спеціальності не менше ніж до 12 кредитів, шляхом введення до програми дисципліни, що забезпечує засвоєння основних концепцій, сучасного стану наукових знань з біології. На отримання загальнонаукових компетентностей у програмі спрямована дисципліна «Філософські засади та методологія наукового дослідження», обсягом 5 кредитів, що відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії». Універсальні навички дослідника здобуваються під час навчання 2-х компонентів по 5

кредитів: «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів дослідження», «Багатовимірні статистика», що за сумарним обсягом відповідає вимогам (>6 кредитів ЄКТС). Мовні компетентності забезпечуються дисципліною «Іноземна мова для аспірантів», обсягом 10 кредитів, що дещо перевищує вимоги (6-8 кредитів). Рекомендуємо зменшити обсяг дисципліни «Іноземна мова для аспірантів». Всі компоненти програми сумарно дозволяють досягти цілей та програмних результатів програми, хоча ПРН 1.1. та 1.2. частково вирішуються за рахунок вибірових компонентів. Навчальний план 2016 р. додається до звіту у тому вигляді, який надано гарантом <https://drive.google.com/drive/folders/18vpR3A25JsiKRNfbGOXfzurZsfMzcwWh?usp=sharing> . Рекомендуємо для оптимізації роботи зі здобувачами у малих групах проводити викладання вибірових дисциплін 1 раз на 2 роки.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Аналіз ОНП та робочих програм дисциплін, тематики дисертаційних робіт дозволяє стверджувати, що зміст освітньої програми відповідає предметній області біології, а саме розглядає структуру, функції і процеси життєдіяльності, регуляторні механізми у біологічних системах різного рівня організації, закономірності протікання онто- та філогенезу і сукцесійної динаміки; біорізноманіття та еволюція живих систем, їх взаємодії з навколишнім середовищем, реакції за різних умов існування; значення живих істот у біосфері, економіці, охороні здоров'я, керування процесами життєдіяльності організмів та їх моделювання з метою оцінки їх стану та практичного використання. Відповідність предметній області досягається викладанням таких дисциплін як: «Сучасні аспекти біо-і нанотехнологій», «Молекулярна філогенія і фітогеографія», «Антропогенна трансформація флори», «Інтегративна фізіологія», «Сучасні аспекти мікології», «Сучасні аспекти фітопатології та фітоїмунології», «Генетика об'єкту досліджень», «Методологія досліджень в сучасній біохімії», «Механізми регуляції росту і розвитку рослин». Основний фокус програми спрямований на набуття необхідних дослідницьких навичок для наукової кар'єри та викладання спеціальних дисциплін у галузі сучасної біології, фізіології людини, тварин, рослин, біохімії, біотехнології, мікології, фітоїмунології, генетики, статистичного аналізу даних біологічних досліджень. Ключові слова: біологія, біохімія, молекулярна біологія, біотехнологія, ботаніка, зоологія, екологія рослин, екологія тварин, фізіологія людини і тварин, фізіологія рослин, генетика, мікологія, фітоїмунологія

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії відбувається згідно «Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf> Згідно результатів бесід із гарантом, здобувачами та НПП вибір дисциплін здійснюється шляхом вибору 1 дисципліни, дотичної до тематики дисертаційного дослідження, що оформляється у вигляді заяви на ім'я декана <https://drive.google.com/file/d/1LOKuloKTnmi2zvzYCUPmJnRpxGcZN736/view?usp=sharing> та записом у індивідуальний навчальний план. При перегляді індивідуальних планів здобувачів цей факт підтверджено <https://drive.google.com/drive/folders/14wr7Vc9HPJWyKZJ1d2qo6vneN1DKt2hE?usp=sharing> . Каталог вибірових дисциплін розміщено на сайті факультету <http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html> Аналіз змісту програм свідчить, що у програмі 2016 р. обсяг вибірових компонентів становить менше ніж 25% (5 кредитів). У програмі версії 2019 р. обсяг вибірових компонентів становить 25%, але до вибірових віднесли дисципліну «Викладацька практика». Згідно «Положення про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна» (п.4.12) практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців. У ОНП «Біологія» цей компонент долучено до вибірових. Згідно ОНП у програмі міститься 8 вибірових дисциплін з педагогічної практики, але у справі надано тільки одну загальну робочу програму з дисципліни «Викладацька практика», яка за програмою 2016 р. була обов'язковою. Рекомендуємо збільшити можливості вибору здобувачів, прибрати «Викладацьку практику» з вибірових, розширити перелік вибірових дисциплін, дозволити здобувачам вибирати більшу кількість дисциплін, а також дисципліни для інших рівнів освіти.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практична підготовка проходить при проходженні «Викладацька практика», під час якої здобувач викладає на кафедрі дисципліну, близьку до теми дослідження. Організація практик здійснюється згідно з п.4.12 «Положення про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна» https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AIQSzoXDTkt2eDNrXoU та робочою програмою викладацької практики http://biology.karazin.ua/rtf-doc/36721TeachingPractice2016_2019.pdf . Програма практики (5 кредитів ЄКТС, 150 год) відбувається у 3 етапи (підготовчий, основний та заключний, протягом якого здобувачі готують звіт про практику). Програма передбачає 16 годин викладацької практики, що дозволяє здобути компетентності, необхідні для майбутнього викладача з організації та проведення навчальних занять та універсальних навичок дослідника, але ОНП не містить компетентностей та ПРН, дотичних до цього компоненту.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Високий розвиток соціальних навичок здобувачів підтверджено у бесідах з ними, у відзивах роботодавців та під час бесіди з роботодавцями. На розвиток soft skills спрямовані такі освітні компоненти як викладацька практика, «Філософські засади та методологія наукових досліджень», «Іноземна мова для аспірантів». Комунікативність, навички презентації результатів досліджень розвиваються під час «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень»

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 091 Біологія не затверджений

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна» та «Положення про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-poriadok-pidgotovky.pdf> обсяг одного кредиту ЄКТС -30 год, кількість годин аудиторних занять в одному кредиті – не менше 20% (6 год), з іноземної мови – кількість годин аудиторних занять в одному кредиті не менше 40% (12 год). Рекомендуємо нормувати співвідношення аудиторних та самостійних занять за кожною дисципліною та збільшити аудиторне навантаження дисциплін відповідно до Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітніх програм (додаток Рекомендації для експертів Національного агентства стосовно акредитації освітніх програм третього рівня вищої освіти, с.11), де вказано, що аудиторне навантаження дисциплін, які пропонуються на третьому рівні вищої освіти, повинно бути не меншим, ніж 1/4 від загального освітнього навантаження, визначеного для цієї дисципліни, тобто не менше 25%.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

За програмою не відбувається здійснення підготовки здобувачів за дуальною формою освіти

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Відповідність змісту програми предметній області спеціальності. Викладання дисциплін, що спрямовані на розвиток універсальних навичок дослідника викладачами, які знайомі із специфікою біологічних досліджень

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Рекомендуємо збільшити обсяг обов'язкових компонентів, що забезпечують глибинні знання спеціальності не менше ніж до 12 кредитів, шляхом введення до програми дисципліни, що забезпечує засвоєння основних концепцій, сучасного стану наукових знань з біології та зменшити обсяг дисципліни «Іноземна мова для аспірантів» до 6-8 кредитів. У зв'язку із малочисельністю груп рекомендуємо проводити викладання вибіркової дисципліни 1 раз на 2 роки. Рекомендуємо збільшити можливості вибору здобувачів, прибрати перевести «Викладацьку практику» у обов'язкові компоненти, розширити перелік вибіркової дисципліни, дозволити здобувачам вибирати більше ніж 1 дисципліна. Рекомендуємо нормувати співвідношення аудиторних та самостійних занять за кожною дисципліною та збільшити аудиторне навантаження дисциплін відповідно до Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітніх програм (додаток Рекомендації для експертів Національного агентства стосовно акредитації освітніх програм третього рівня вищої освіти, с.11), де

вказано, що аудиторне навантаження дисциплін, які пропонуються на третьому рівні вищої освіти, повинно бути не меншим, ніж 1/4 від загального освітнього навантаження, визначеного для цієї дисципліни, тобто не менше 25%.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Повна відповідність за підкритеріями 2.1, 2.3, 2.6 та відповідність з зауваженнями, що можуть бути легко виправлені за підкритерієм 2.2., 2.4., 2.5. За наявності великої кількості високопрофесійних фахівців та якісної науково-дослідної бази, враховуючи погляди та намагання гаранта, вважаємо, що запровадження нової обов'язкової дисципліни, що дозволяє здобувачам надати сучасні глибинні знання з біології, не буде становити проблему для програми. Крім того, враховуючи наміри та запевнення керівництва ЗВО, кадрові та кредитні резерви програми, вважаємо, що можливості вибору здобувачів будуть збільшені у короткий час.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Порядок та умови вступу до аспірантури регламентовані «Положенням про порядок підготовки фахівців ступенів доктора філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна». Правила прийому на навчання до аспірантури та докторантури Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна розміщені на сайті <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/dodatok-7-1-2020-2.pdf> Правила є зрозумілими, чіткими, прозорими, не містять дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому передбачають специфіку спеціальності, що полягає у вступному усному іспиті із біології, іспиті із іноземної мови та підготовці дослідницької пропозиції за темою майбутнього дослідження. Програма вступного іспиту з біології розміщена на сайті, але датується 2017 р. <http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Program-PhD-vstup.pdf> білети складаються з 3-х питань, одне з яких за обраним напрямом здобувача. Предметну комісію очолює гарант програми, що є доктором наук, проводить дослідження за спеціальністю та відповідає за реалізацію програми. Для конкурсного відбору при прийомі на навчання за програмою використовується сума балів: за вступний іспит зі спеціальності – максимум 60 балів, дослідницька пропозиція – максимум 15 балів, іспит з іноземної мови – максимум 20 балів. До загальної кількості балів, отриманих на іспитах та за дослідницьку пропозицію, додаються бали за наукові публікації (2 бали за кожну фахову статтю; 3 бали за статтю в журналах з імпаکت-фактором). Вступник допускається до участі у конкурсному відборі, якщо оцінка з фахового випробування, вступного іспиту з іноземної мови та дослідницьку презентацію складає не менше 50 балів.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

До 2020 р. для вступників із інших спеціальностей пропонувалося додаткове випробування, що містило розширену програму з більш широких питань з біології. У 2020р. це випробування відмінено. У бесідах з НПП встановлено, що зі вступниками з інших спеціальностей проводиться співбесіда, встановлюються прогалини у знаннях магістерського рівня та рекомендуються додаткові курси з програм магістерського рівня. Згідно інформації, отриманої у бесідах із НПП та здобувачами, за програмою були випадки вступу здобувачів зі спеціальності фармакологія, та здобувача з педагогічного університету, який у додатку до диплому мав великі розбіжності з програмою випускника Університету. При прийнятті на навчання осіб, які подають документ про здобутий за кордоном ступінь (рівень) освіти, обов'язковою є процедура визнання еквівалентності Документа, відповідно до Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти (нак-з МОН України від 5 травня 2015 р №504) Визнання та перезарахування результатів навчання отриманих під час академічної мобільності регламентуються п. IV Положення про порядок реалізації учасниками освітнього процесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна права на академічну мобільність та здійснюються з використанням

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Під час навчання за програмою визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті не застосовується, хоча у закладі розроблене положення про застосування засобів неформальної освіти
<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/neform-osvita.pdf>

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Чіткі та зрозумілі, прозорі правила вступу, що відображають специфіку програми та висвітлюються на сайті. Диференціальний підхід до роботи зі вступниками із інших спеціальностей

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Немає

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Повна відповідність за всіма підкритеріями

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання – традиційні, це поєднання лекційних і практичних занять, самостійної роботи та дискусій у ході лекцій, практична робота над дисертацією. Невеликий розмір груп дає змогу надати методам навчання індивідуального характеру, у відповідності до наукової тематики досліджень здобувачів. Тобто, викладач з'ясовує коло питань, над якими працює здобувач, і відповідно фокусує свої лекції на висвітлення обраних методів, об'єктів тощо. Викладачі надали доступ до системи електронного навчання Moodle (<https://dist.karazin.ua/moodle/>), де містяться курси, що використовуються здобувачами під час викладацької практики. У розмові з викладачами з'ясовано, що вони застосовують сучасні електронні засоби конференц-зв'язку (Zoom, Google Meet) для роботи зі здобувачами. У розмові з НПП встановлено, що викладання дисциплін спрямоване на набуття здобувачами загальних та фахових умінь, опанування методології наукової роботи, її представлення українською та іноземною мовами. В Університеті є положення про зарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/neform-osvita.pdf>). Прикладів застосування цього положення на цій ОНП не було; аспірантці Моргун А. при вступі в аспірантуру зараховано сертифікат з англійської мови рівня B2. Здобувачі самостійно готують дослідницьку пропозицію і обирають тему свого дослідження, з урахуванням напрямів роботи наукових шкіл біологічного ф-ту Університету. Є можливість вибору англійської чи французької як іноземної мови. Зміст, форми і методи навчання викладені у робочих програмах дисциплін, див. <http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html>. У розмові з гарантом програми з'ясовано, що опитування здобувачів щодо якості і методів навчання виконуються викладачами самостійно, зразки таких опитувань (форма опитувальника) надано гарантом. Критичних зауважень до цієї ОНП немає, як засвідчило опитування НПП, здобувачів, що зараз навчаються за програмою, так і тих, хто її закінчив. Як зауваження рекомендаційного характеру, одним із здобувачів висловлено думку, про те, що формування груп з вивчення англійською мови слід вести не за спеціалізацією здобувачів (тобто, всі біологи разом),

а за рівнем підготовки (тобто, біологи і хіміки і т.д. з рівнем В3 – разом). Це дало б змогу краще її вивчити студентам з різним рівнем підготовки

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Під час зустрічей зі здобувачами та НПП підтверджено, що інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів надається здобувачеві одразу після вступу: на установчих зборах аспірантів, їхніми кураторами на факультеті, на початку викладання дисциплін. Ця інформація міститься у робочих програмах навчальних дисциплін, див. <http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html> . Структура робочої програми – продукт діяльності усіх представників НПП, які вносили свої пропозиції щодо змісту дисциплін. Силабусів за програмою наразі немає.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

В розглянутій ОНП навчання безпосередньо пов'язане із дослідженнями. Як у циклі обов'язкових так і вибіркового дисциплін є предмети, скеровані на опанування методами, необхідними здобувачам при виконанні дисертаційного дослідження (див., напр., <http://biology.karazin.ua/rtf-doc/36721ModernMethdologyOfResearch.pdf>). У межах обов'язкової дисципліни “Підготовка наукових публікацій” (<http://biology.karazin.ua/rtf-doc/36721SciPapers.pdf>) здобувачі отримують навички пошуку і оформлення наукової літератури, представлення своїх результатів. У ході розмови зі здобувачами з'ясовано, що вони є співкерівниками кваліфікаційних робіт студентів, виконавцями держбюджетних науково-дослідних робіт (з оплатою праці). Здобувачі (напр., п. Хоменко), є також учасниками польових експедицій з дослідження фауни. Є докази участі здобувачів у міжнародних наукових конференціях і майстернях - див. <https://drive.google.com/drive/folders/1rgSsGURh2BOiTOwKha9BwJ4CZo5jEW8F?usp=sharing> .

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Зміст ОНП (перелік дисциплін) сформовано в 2016 р. За цією ОНП усі обов'язкові фахові (біологічно-орієнтовані) робочі програми затверджено в 2016 р. Робочі програми з філософії й іноземної мови затверджено в 2019 р (<http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html>). З 10 вибіркового дисциплін більшість (8/10) затверджено в 2016 р. Програми з інтегративної фізіології та імітаційного моделювання систем затверджено в 2019-2020 рр. У розмовах зі здобувачами з'ясовано, що викладачі у ході лекцій і практичних занять розглядають проблеми і питання, що опубліковані в літературі за останні роки. Родзинкою цієї ОНП є наголос на опанування статистичних підходів та практик наукової доброчесності у галузі опублікування наукових результатів. Цей напрям очолює гарант програми, яка демонструє кращі і неприйнятні практики на прикладі статей, що опубліковані у поточному році. Втім, оскільки більшість програм затверджено в 2016 р., то й більшість цих новацій не задокументована у вигляді нових чи оновлених робочих програм, введення нових курсів.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

За цією ОНП навчається 1 іноземний здобувач, громадянин Китаю. Отримано докази участі (сертифікати і дипломи) викладачів і здобувачів у міжнародних конференціях і тренінгах, які зазначені у звіті з самооцінювання. НПП, задіяний до цієї ОНП як викладачі та керівники дисертантів – представники ustalених наукових шкіл у галузі популяційної генетики, зоології, нанотехнологій, біохімії та ін, що мають помітний публікаційний доробок у міжнародних виданнях, у співавторстві з закордонними партнерами. Як приклад, див. публікації гаранта - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=atramentova+l&sort=date>; а також публікації одного із здобувачів – <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14772000.2020.1739776> . Тому глибока інтеграція цієї ОНП і її стейкхолдерів у міжнародну наукову спільноту – безсумнівна.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Адміністрація університету (зокрема міжнародний відділ), НПП та здобувачі доклали багато зусиль для забезпечення інтернаціоналізації програми, відчутне органічне поєднання навчання та досліджень. Є чудова

матеріально-технічна база для навчально-дослідницьких потреб. Ґрунтовний підхід до виховання науковців, що володіють методологією наукового дослідження, з наголосом на статистичні (безсумнівно доречні у біомедичних дослідженнях).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Опитування здобувачів щодо методів навчання та інших стейкхолдерів цієї ОНП виконуються спорадично, окремими викладачами. Рекомендовано організувати систематичне опитування здобувачів, випускників і викладачів, підсумки цього опитування в анонімізованому форматі варто зробити публічними. Згідно положення і зі слів гаранта робочі програми оновлюються щороку, але більшість наданих фахових програм затверджено в 2016/2017. Робочі програми не відображають змісту нового матеріалу, що наразі викладають здобувачам; списки рекомендованої літератури та посилання на інші інформаційні ресурси теж потребують оновлення. Оскільки наголос на опанування статистичних методів у біології є однією із родзинок цієї ОНП, як приклад розгляньмо робочу програму обов'язкової дисципліни «Багатовимірна статистика» (biology.karazin.ua/rtf-doc/3621MultidimStatistics2016_2019.pdf). Хоча основи статистики закладені давно, і, можливо, не потребують підручників новіших за 2002 р, зараз доречність тих чи інших статистичних підходів в природничих дисциплінах є предметом гострих дискусій (<https://www.nature.com/news/scientific-method-statistical-errors-1.14700>); створено добротні онлайн-знаряддя аналізу даних (напр., <https://www.estimationstats.com>). В іншому статистично насиченому курсі (<http://biology.karazin.ua/rtf-doc/36721ModernMethodologyOfResearch.pdf>) більшість літератури за 1960-1980 рр, усі російською мовою, практично усі веб-посилання – на російські портали, зокрема портали новин; частина цих лінків не працює. Рекомендовано переглянути робочі програми і оновити їх, з відображенням сучасного розвитку кожної дисципліни; додати англomовну літературу, так додатково спонукаючи аспірантів до опанування цієї мови.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Потреба в оновленні частини робочих програм, несистемність опитування стейкхолдерів, відсутність публічно доступної узагальнюючої інформації про результати цих опитувань є підставою для оцінки ОНП по критерію 4 на рівні В. Експертна група розглядає виявлені недоліки несуттєвими, оскільки вони стосуються головно належного оформлення робочих програм чи наповнення певної інформацією веб-сайту факультету - а не відсутності чи несучасності змісту самої освіти. Щодо цих параметрів експертна група отримала докази використання НПП даних та інформації, що спирається на сучасні наукові джерела.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів прописані у самій ОНП, деталізуються робочими програмами навчальних дисциплін, що оприлюднені на веб сайті біологічного ф-ту ХНУ. Це зазвичай письмовий іспит або залік; з англійської мови – усний іспит після підготовки. Розклад контрольних заходів є на https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/doctor_division. Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Докази: робочі програми <http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html>; зустріч із здобувачами вищої освіти та НПП.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 091 Біологія не наразі затверджений. Наявна щорічна атестація здобувачів, що спочатку відбувається на кафедрі, і далі затверджується на Вченій раді факультету. Атестація на кафедрі включає виступ кожного із здобувачів окремо, де він(вона) стисло розкажує про стан виконання дисертаційного дослідження та навчального плану за поточний рік, опубліковані статті тощо. Виступ здобувача супроводжує виступ керівника, де він характеризує роботу здобувача. На кожній із кафедр

сформована критична маса дослідників, які здатні фахово оцінити здобутки аспіранта і мають право виступити зі своїми коментарями. Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти третього рівня за спеціальністю 091 Біологія згідно ОНП здійснюється постійно діючою радою, або спеціалізованою вченою радою, утвореною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. За програмою ще не відбулось жодного захисту дисертації.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила вживання контрольних заходів у ЗВО визначено чітко та доступно. Визначені процедури, оскарження результатів та їх повторного проходження, згідно документів/положень, веб-посилання на які наведено у звіті з самооцінювання. Всі наведені лінки функціональні. Цих правила дотримуються під час реалізації ОНП. Так, у розмові зі здобувачами з'ясовано що порядок усіх контрольних заходів був їм зрозумілий заздалегідь. Наразі конфліктних ситуацій за цією ОНП не було, тому прикладів задіяння процедур апеляції чи повторного складання іспиту немає. Докази: порядок вирішення конфліктних ситуацій: (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konflktni-sutyatsii.pdf>) ; положення про освітній процес (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-osvitniyprotses.pdf> ; <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/rishennia-pro-vnesennia-zmin.pdf>);).

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Університет докладає значних зусиль для формування цінностей, політики та процедур академічної доброчесності стосовно всіх учасників освітнього процесу. Зокрема, Університет є частиною міжнародного проекту з поширення в Україні академічної доброчесності (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/saiup>). На сайті Університету є низка документів присвячених академічній доброчесності та її імплементації в ХНУ (https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/integrity_doc). Кодекс цінностей ХНУ (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/kodeks.pdf>) є ще одним документом загально університетського рівня що постулює принципи академічної доброчесності. На рівні ОНП академічна доброчесність є у фокусі кількох дисциплін – зокрема такої як “Підготовка наукових публікацій” (<http://biology.karazin.ua/rtf-doc/36721SciPapers.pdf>). Статті, що подають у “Вісник ХНУ. Серія біологія”, проходять перевірку на плагіат, як з'ясовано у розмові з НПП (куди входить редактор Вісника Д. Шабанов). Дисертаційні роботи здобувачів перевіряються на доброчесність централізовано в центрі менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу двома антиплагіатними системами – `strike_plagiarism`, `unicheck` (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/vykorystannya-antiplagiatnykh-system.pdf>). Наразі факту плагіату у цій ОНП виявлено не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Кількаступенева система атестації здобувачів, що всебічно оцінює усі аспекти виконання навчального плану – як складання іспитів, так і виконання експериментальної роботи, й оприлюднення результатів у статтях і тезах. Ознайомлення з документами академічної доброчесності показує, що наголос зроблено саме на попередженні плагіату. Відпрацьована система популяризації академічної доброчесності. Грунтовна система виявлення плагіату.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Робочі програми ОНП не деталізують усі аспекти оцінювання здобувача – зокрема, політику дисципліни у разі часткового виконання завдань, допустимого рівня невиконання, відвідування занять тощо. Докладніший опис цього передбачено у силабусах дисциплін; рекомендовано розпочати підготовку силабусів, де буде докладно описано систему оцінювання різних видів діяльності . Хоча протидія плагіату як елемент доброчесності безсумнівно важливий , він не є єдиний у концепції академічної доброчесності. Самостійність, чесність , професіоналізм науково-педагогічної діяльності – не менш важливі. Вони явно чи неявно присутні у низці положень (як-от кодекс цінностей, див. вище), і є, природними в повсякденній активності ХНУ; рекомендовано дати більш інклюзивний і чіткий опис усіх аспектів академічної доброчесності. А саме, варто чітко означити (у документах, які надаються аспірантам при вступі) професіоналізм як одну із цінностей академічної спільноти - яка зокрема полягає у постійному оновленні

власних фахових знань до найсучаснішого рівня, а далі викладання цих знань здобувачам за цією ОНП. Можливо, неповне розуміння цього аспекту призводить до тих недоліків, які описано в розділі про слабкі сторони п. 4.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

За цим критерієм не виявлено застосування на ОНП інноваційних рішень щодо оцінки навчальної діяльності. Політики навчальних курсів описано недостатньо докладно (див. вище). Розгляд академічної доброчесності звужено до проблеми плагіату. Втім експертна група вважає, що описані недоліки несуттєві, оскільки не впливають на якість підготовки за ОНП. Недоліки легко виправити, зробивши відповідні зміни в документи (робочі програми, та ін. документи, що стосуються академічної доброчесності).

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група пересвідчилася, що кваліфікація усіх викладачів ОНП відповідає вимогам чинної Постанови КМУ № 1187 від 30 грудня 2015 року «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», кожен з викладачів відповідає щонайменше 7 пунктам вимог, наведеним у ліцензійних умовах https://drive.google.com/file/d/1MxdMHcfc714_hN-h2WBK8rY3utshZc3D/view?usp=sharing. Під час планування навантаження перевага віддається особам, що мають науковий ступінь доктора наук та вчене звання професора, а також мають публікації в рейтингових журналах, які відповідають змісту ОК, що викладається. Усі викладачі ОНП підвищують свою професійну кваліфікацію та є досвідченими вченими за напрямками, які викладають. Дисципліни, що викладаються у рамках ОНП, відповідають науковим напрямкам досліджень викладачів, що підтверджується наявністю відповідних публікацій, тематикою дисертацій, опублікованими монографіями. Положення про порядок обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників Харківського національного університету ім. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnyukiv2019.pdf>); Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету ім. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/zvituvannya06112018.pdf>); Положення про оцінювання педагогічних працівників Харківського національного університету ім. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/otsinyuvannya-pratsivnyukiv-polozhennya-2018.pdf>); Положення про визначення рейтингу кафедр Харківського національного університету ім. Каразіна (https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/reiting_kafedr_14112016.pdf). Положення про систему забезпечення якості вищої освіти Харківського національного університету ім. Каразіна. (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf>)

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний відбір викладачів є прозорим та ґрунтується на основі Закону України «Про вищу освіту», рекомендацій щодо проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів, згідно наказу МОН. Усі документи, що регламентують конкурсний добір викладачів розміщено на сайті Харківського національного університету ім. Каразіна у вільному доступі, оголошення щодо наявності вакантної посади також розміщуються у вільному доступі, тобто вся інформація є доступною для всіх зацікавлених осіб. Вимоги до осіб, що викладають дисципліни за третім рівнем освіти у Харківського національного університету ім. Каразіна, узгоджені з чинним законодавством. Варто відмітити професіоналізм та високий науковий рівень викладачів ОНП, що повною мірою забезпечує успішну реалізацію програми. Статут університету (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/statute/uk-statut2018.pdf>) Положення про порядок обрання та прийняття на роботу НПП Харківського національного університету ім. Каразіна ім. В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnyukiv2019.pdf>) Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf>) Положення про порядок обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників Харківського національного університету ім. Каразіна імені В.Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-pracivnyukiv2018.pdf>)

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

До проектування та викладання на ОНП було залучено науково-дослідний інститут біології (рекомендації Божкова А.І., який викладає Сучасні аспекти біо- і нано-технологій), який хоча і є підпорядкованим університету, здійснює самостійні наукові дослідження. Біологічний факультет співпрацює з зарубіжними установами (Лодзь, Варшава, Любляна). Факультет тісно співпрацює з Національним науковим антарктичним центром, співробітники якого виконували дисертаційне дослідження на факультеті, Козерецька І.А., заступник директора Національного наукового антарктичного центру зазначила, що добре знається з програмою аспірантури. З факультетом також співпрацюють у Інституті дерматології та венерології (підтвердив Білозоров О. П., зав. лаб. імунології, патоморфології та мол. генетики), у якому працюють випускники кафедри біохімії, та у Інституті проблем кріобіології та кріомедицини (зав. кафедри кріобіології, Петренко О.Ю. зазначив високий рівень практичної підготовки на факультеті).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Такі заняття проводяться для магістерського та бакалаврського рівня. Водночас, з огляду на специфічність ОНП основними професіоналами-практиками є насамперед викладачі даної ОНП, які дійсно є активними науковцями з потужним здобутком. Божков А.І, науково-дослідний інститут біології, викладає Сучасні аспекти біо- і нано-технологій.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Положення про підвищення кваліфікації та стажування у Харківському національному університеті ім. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pro-pidvyshchennya-kvalifikacii.pdf>) У Стратегії розвитку університету (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>), передбачено преміювання за публікації та захист дисертації (проект 5.7). Впроваджена система рейтингування НПП (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-reiting-pracivnykiv.pdf>). За результатами рейтингування НПП отримують фінансові заохочення (є приклади за ОНП) (https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fwww.univer.kharkov.ua%2Fdocs%2Fwork%2Fnakaz_premii.doc). Університет фінансував або співфінансував такі закордонні стажування: О.М. Утевська пройшла стажування у Естонському біоцентрі, Д.А. Шабанов – в Мюнхені, С.Ю. Утевський – в Словенії (подвійне стажування разом з аспірантом ОНП). С.Ю. Утевський отримував грант на проведення досліджень від Британської антарктичної організації.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

У Стратегії розвитку університету (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>), передбачена стимуляція розвитку викладацької майстерності (проекти 2.8-11., 1.3.) Викладачі ОНП проходили курси підвищення кваліфікації у Центрі позадипломної освіти Харківського національного університету ім. Каразіна (<https://dist.karazin.ua/for-teachers>). Підвищенню власної викладацької майстерності сприяє і система рейтингування НПП, що підтверджено на зустрічі з НПП.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Університет активно сприяє підвищенню професійної кваліфікації НПП, активно співпрацює з закордонними університетами та має потужний міжнародний відділ, який сприяє виконанню стажувань, відвідуванню конференцій тощо. За ОНП працюють науковці з потужним науковим доробком, які постійно підвищують власну викладацьку майстерність. Університет залучає роботодавців до організації освітнього процесу, водночас викладачі ОНП й самі виступають у якості професіоналів-практиків, активно проводячи власні дослідження.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Немає

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

На думку експертної групи, за Критерієм 6 ОНП відповідає рівню А, а досвід Харківського національного університету ім. Каразіна у сферах міжнародної співпраці та посилення якості викладацького складу варто запозичувати.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група пересвідчилась у достатньому забезпеченні ОНП матеріально-технічними ресурсами. Зустрічі з аспірантами, їх науковими керівниками та викладачами підтвердили достатність матеріально-технічної бази університету для навчання та проведення власних досліджень аспірантів. Працюють та регулярно оновлюються такі лабораторії: Лабораторія клітинної біохімії, лабораторія популяційної екології амфібій, молекулярно-генетична лабораторія, лабораторія молекулярної філогенетики. Гербарій Харківського національного університету ім. Каразіна є культурною пам'яткою України та активно використовується для досліджень. На факультеті наявний комплекс обладнання для польових досліджень. Оновлення матеріально-технічної бази університету відбувається відповідно до плану фінансування закупівель в Харківському національному університеті ім. Каразіна (https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/plan_zakupki2020-9.pdf) Огляд матеріально-технічної бази підтвердив забезпеченість кафедр та лабораторій, а аспіранти на зустрічі також підтвердили наявність необхідного обладнання та реактивів для проведення власних якісних досліджень. Для інформаційного та навчально-методичного забезпечення ОНП є доступними ресурси бібліотеки (<http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>). Доступ викладачів та здобувачів ОНП до університетської інфраструктури та інформаційних ресурсів є вільним та безкоштовним.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Експертною групою встановлено, що викладачам Харківського національного університету ім. Каразіна, що задіяні в реалізації ОНП та аспірантам надається безоплатний доступ до матеріальної бази, в тому числі до обладнання центру спільного користування, що було підтверджено на зустрічах з аспірантами та НПП. Бібліотека Харківського національного університету ім. Каразіна (<http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>) надає безкоштовний доступ до бібліотечного фонду та онлайн ресурсів бібліотеки, науково-метричних баз: Scopus, Web of Science, EBSCO, Royal Society of Chemistry, Oxford University Press, Cambridge University Press, CUL Online, eLibraryUSA, які містять повнотекстові видання. Аспіранти та викладачі мають повний доступ до наукових лабораторій факультету та кафедр, що забезпечує можливість виконання досліджень. Також в університеті діють 2 центри колективного користування обладнанням (розділ прилади: https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/scientific_technical_council; <https://mon.gov.ua/ua/news/u-hnu-naukovci-z-usiyeyi-ukrayini-zmozhut-vivchati-strukturu-tkanin-ta-klin-u-centri-kolektivnogo-koristuvannya-naukovim-obladnanniam-tam-vstanovili-novitnij-mikroskop-vartistyu-ponad-1-mln-grn>)

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Матеріально-технічна база університету відповідає державним нормам (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/mat-teh-zabezpechennya-1.pdf>) Вимоги «Правил внутрішнього розпорядку...» забезпечують безпечність освітнього середовища ЗВО (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/pravya-rozporiadky-2018.pdf>) «Положення про поселення, проживання та правила внутрішнього розпорядку в гуртожитках студмістечка» (www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/pologennya_obschchzhitiya.pdf) Зустріч з академічним персоналом підтвердила проведення інструктажів з техніки безпеки серед аспірантів.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

На зустрічі з аспірантами експертна група пересвідчилася, що інформаційна, консультативна та організаційна підтримка освітньо-наукового процесу є достатньою. В першу чергу така підтримка здійснюється науковими керівниками та кафедрами, на який аспіранти виконують дослідну роботу. Положення про організацію освітнього процесу (https://drive.google.com/open?id=oBwRBoOD_AlQSZoxDTkt2eDNrXoU) «Положення про організацію позанавчальної роботи зі студентами» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/polozhennya-pozaosvit-2.pdf>) Також така підтримка надається на сайтах університету, факультету (<http://biology.karazin.ua/about-ukr.html>), та Науково-дослідного інституту біології Харківського національного університету ім. Каразіна, де аспіранти можуть виконувати наукову роботу. В університеті організовані постійні консультування студентів з питань працевлаштування (<http://career.karazin.ua/>), з соціальних та побутових проблем (<http://profkom.ua/>). Працює навчальний центр з соціально-виховної та позаосвітньої діяльності (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu/sea_center), функціонує культурний центр (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/cultural_center).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Створення сприятливих умов для осіб з особливими освітніми потребами регулюється у Довідці щодо доступності до навчальних приміщень для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (www.univer.kharkov.ua/docs/work/dostupnist-dlya-osib-z-osoblyvymy-potrebamy.pdf). В навчальних корпусах облаштовано пандуси, є ліфти та спеціалізовані санвузли в навчальних корпусах, кімнати відпочинку. Порядок супроводу осіб з особливими освітніми потребами: <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/umovupavchannya-osib-z-osoblyvymy-potrebamy> «Положення про організацію інклюзивного навчання...» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/inkluzivna-osvita.pdf>) Особи з особливими освітніми потребами за ОНП не навчаються

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Процес вирішення конфліктних ситуацій регулюється «Положенням про врегулювання конфліктних ситуацій...» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konfliktni-sutyatsii.pdf>). Згідно Положення та Статуту університету (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/statute/uk-statut2018.pdf>) науково-педагогічні працівники зобов'язані дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в університеті. Працює «Антикорупційна програма університету» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-antikoruptionsio.pdf>) Відповідно до Положення про студентське самоврядування (https://www.univer.kharkov.ua/docs/students_life/polozhennya-stud-government.pdf) органи студентського самоврядування забезпечують захист прав та інтересів студентів та виражають їх інтереси. Аспіранти на зустрічі з експертною групою повідомили, що за час їх навчання на ОНП конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією, не було, але вони володіють інформацією щодо власних дій у випадку таких ситуацій.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

В університеті працюють чітко визначені правила вирішення конфліктних ситуацій, повною мірою забезпечена інформаційна, консультативна та освітня підтримка, розроблено положення щодо сприяння навчанню осіб з особливими потребами та організовано доступ таких осіб до корпусів університету. Наявні нові наукові лабораторії для виконання аспірантських досліджень, постійно оновлюються наукові фонди бібліотеки.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Відсутні

Рівень відповідності Критерію 7.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

На думку експертної групи, ОНП повністю відповідає вимогам Критерію 7, університет активно розширює базу приладів кафедр, розширюючи можливості для проведення досліджень. Вартим запозичення також є робота бібліотеки Харківського національного університету ім. Каразіна. В університеті працюють центри колективного користування з наявним унікальним обладнанням, у тому числі для біологічних досліджень

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Зміни до положення були введені у 2020 р. <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iaкости.pdf> Згідно Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (2015 р.) проведення моніторингу якості проводиться двічі на рік, шляхом створення системи студентських фокус-груп. Залучення здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня до процесів моніторингу якості освіти у Положенні не передбачається. У п.2.11 Положення (2020 р.) вказано, що моніторинг проводиться шляхом регулярного онлайн опитування не рідше одного-двох разів на рік – науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти; не рідше одного разу в два роки – випускників, роботодавців та інших зацікавлених сторін; а також внутрішнього аудиту. У бесідах з адміністративними працівниками було отримано інформацію, що опитування думки здобувачів третього рівня та інших стейкхолдерів відбувається. Представники стейкхолдерів, що були на акредитаційних зустрічах у фокус-групи онлайн опитування не потрапили, тому не змогли підтвердити факт онлайн-опитування. Експертам були надані форми анкет <https://drive.google.com/file/d/186hyMdzs1sSYB3Z-b5vJwIUp2GNw4SId/view?usp=sharing>, але результати опитування експертна група не отримала, внаслідок не чіткого розподілу повноважень щодо моніторингу програм третього рівня між Управлінням якості освіти та відділом аспірантури і докторантури. Крім того, гарант проводить опитування думки здобувачів щодо якості освітнього процесу за програмою у довільній формі, що підтверджується наданими матеріалами <https://drive.google.com/file/d/1uJV8A7ChrEDLszN1dhGJoEUajft8oVvu/view?usp=sharing>. У Положенні про відділ аспірантури і докторантури вказано, що одним із завдань відділу є супровід ліцензійних та акредитаційних справ. За результатами бесіди з адміністративним персоналом встановлено, що відділ перевантажений та виконувати цю функцію не може. <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-asp-1.pdf> ОНП «Біологія» переглядалась один раз у 2019 р. щодо оформлення програми та, за словами гаранта, було розширено та переглянуто перелік вибіркових дисциплін. Робочі програми дисциплін переглядалися у 2017 р.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У ЗВО діє Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, що є органом самоврядування студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених та частиною системи громадського самоврядування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. <https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/naukove-tovarystvo-polozhennya-1.pdf> На зустрічі із представниками самоврядування була присутня представник Ради молодих вчених від здобувачів програми, яка вказала, що є представником здобувачів на вченій раді факультету, підтвердила, що здобувачі проінформовані про те, що мають право вносити свої пропозиції до змісту програми, але потреби не було. Катерина Кравченко, голова Наукового товариства, була відсутня на зустрічі через поганий зв'язок (зі слів менеджмента програми) та надала пояснення про функції Товариства у письмовому вигляді, електронною поштою, де казала, що метою діяльності Наукового товариства є розвиток творчого, наукового потенціалу студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених; надання всебічної допомоги їхній участі у виконанні науково-дослідних робіт, програм, які виконуються в університеті; допомога адміністрації університету в організації навчання студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених; сприяння дотриманню студентами, аспірантами, докторантами і молодими вченими. Наукове товариство також здійснює: проведення науково-практичних конференцій, читань, семінарів, круглих столів тощо серед осіб, які навчаються або працюють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, та інших закладах вищої освіти, наукових установах; представництво інтересів своїх членів у відносинах з державними органами та органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами; сприяння формуванню та розкриттю наукового та творчого потенціалу осіб, які навчаються або працюють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, їх здібностей, формуванню особистості дослідника, сучасного вченого з широким демократичним світоглядом; популяризація наукової діяльності. Безпосередньо на формування і функціонування освітньо-наукової програми PhD з біології, за словами Катерини Кравченко можуть здійснювати аспіранти, які навчаються за даною програмою. З огляду на те, що у Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості освіти 2015 р. у п.2.10 вказано, що перед розглядом вченими радами факультетів (центрів, інститутів) проекти освітніх програм і навчальних планів обговорюються органами студентського самоврядування, а у положенні 2020р. це

формулювання відсутнє, розробити та внести у Положення опис процедур перегляду освітніх програм із залученням до нього здобувачів, роботодавців, випускників, НПП.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Факти, докази та їх аналіз: Погляди роботодавців щодо якості освітнього процесу за програмою були отримані усним шляхом та у вигляді рецензій на програму. Представники роботодавців залучені до проведення аудиторних занять (Н.: Божко А.І.) Роботодавці на зустрічі підтвердили тісний зв'язок із керівниками програми та викладачами, задіяними на програми, спільну участь у наукових проектах, спільне керування роботою здобувачів, але докази участі роботодавців у перегляді програми або у роботі об'єднань (Наприклад, рада роботодавців) не були встановлені. Рекомендуємо розробити шляхи залучення роботодавців до процедур перегляду ОНП.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

У ЗВО питаннями працевлаштування випускників займається Навчальний центр практичної підготовки і працевлаштування Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/career_center-polozhennya.pdf У закладі існує Асоціація випускників https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/alumni_association, інформація про видатних випускників розміщується на сайті https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/best_alumni.pdf. На сайті факультету розміщується інформація про вакансії для випускників http://biology.karazin.ua/rtf-doc/pracevlashtuvannya_bio-site.pdf та інформація про випускників факультету <http://biology.karazin.ua/alumni-ukr.html> За результатами бесіди із НПП та здобувачами програми встановлено, що за відслідковування кар'єрного шляху випускників програми відповідають керівники та гарант програми. На сайті відділу аспірантури та докторантури інформація про випускників аспірантури відсутня. Більшість здобувачів програми на момент навчання є частково працевлаштованими.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У закладі відбувся перегляд основних положень, що регламентують процедури внутрішнього забезпечення якості освіти. Розділ 2. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна <https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/systema-iakosti.pdf> містить інформацію про планування освітньої діяльності: розробка, затвердження, моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм, але процедури реагування на виявлені недоліки прописані недостатньо. За словами гаранта, під час навчання за програмою були виявлені проблеми у відвідуванні занять аспірантами та застосовані заходи, щодо покращення ситуації.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація ОНП «Біологія» зі спеціальності 091 Біологія, галузі знань 09 Біологія відбувається вперше, тому результати зовнішнього забезпечення якості освіти, що беруться до уваги, відсутні.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

У 2020 р. за допомогою аудиту було доведено відповідність освітньої та наукової діяльності університету вимогам стандарту ISO 9001:2015. В університеті створене розгалужене Управління якості освіти, що складається з 7 центрів з чітким розподілом функціональних обов'язків. Відбувається перегляд Положень. Це сприяє формуванню культури якості та академічної доброчесності, сформована система моніторингу якості освітнього процесу на бакалаврському та магістерському рівнях, відбувається намагання враховувати інтереси всіх в стейкхолдерів. Хоча науково-педагогічні працівники, що залучені до освітнього процесу за програмою, проводять активну діяльність для її удосконалення, викладачі ОНП постійно приймають участь у стажуваннях та тренінгах, спостерігається активна публікація статей НПП у високорейтингових наукових журналах, але внутрішня система забезпечення якості освіти у частині залучення всіх учасників та стейкхолдерів освітнього процесу до формування культури якості та дієвості системи опитувань на третьому освітньому рівні ще не остаточно сформована.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

В університеті створене розгалужене Управління якості освіти, що складається з 7 центрів з чітким розподілом функціональних обов'язків, які якісно реалізуються на першому та другому освітніх рівнях

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Рекомендуємо чітко розподілити обов'язки між структурними підрозділами університету (Навчальним центром менеджменту якості освіти та моніторингу освітнього процесу, відділом аспірантури і докторантури, групою забезпечення програми) щодо проведення процедур внутрішнього забезпечення якості освіти на третьому освітньо-науковому рівні. Рекомендуємо регулярно (згідно університетського положення) опитувати стейкхолдерів щодо їх думки про якість освітнього процесу під час реалізації програм на третьому освітньо-науковому рівні та висвітлювати результати опитування на сайті. Рекомендуємо долучати здобувачів програми, роботодавців, випускників, НПП до перегляду ОНП, розробити та внести у Положення опис процедур перегляду освітніх програм із залученням до нього здобувачів, роботодавців, випускників, НПП. Рекомендуємо посилити інформованість співробітників щодо процедур акредитації, організувати навчання гарантів програм третього рівня

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Освітня програма відповідає критерію внутрішнього забезпечення якості із зауваженнями, які можуть бути швидко виправленими у частині налагодження дієвого опитування стейкхолдерів та застосування процедур перегляду програми, та має потенціал для подальшого удосконалення

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Основні внутрішні нормативно-правові акти, що визначають правила та процедури регулювання прав і обов'язків усіх учасників освітнього процесу, знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті ЗВО. Учасники освітнього процесу ознайомлені зі своїми правами та обов'язками, що було підтверджено на зустрічах з аспірантами, викладацьким складом та адміністрацією. Обсяг інформації, що оприлюднюється, є достатнім як для потенційних вступників в аспірантуру, що було підтверджено на зустрічі з аспірантами (серед яких є не лише вступники з Харківського національного університету ім. Каразіна), так і для інших стейкхолдерів. Статут Харківського національного університету ім. Каразіна імені В. Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/statute>) Положення Про атестацію педагогічних працівників Харківського національного університету ім. Каразіна імені В. Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozh-atestatsia.pdf>) Положення Про врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konfliktni-sutyatsii.pdf>) Положення Про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (https://drive.google.com/file/d/1q_UngoKvsHrT_30c1ateysrxk1kZmPF/view?usp=sharing) Правила внутрішнього розпорядку Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (<https://univer.kharkov.ua/docs/work/pravya-rozporoyadky-2018.pdf>) Тимчасовий стандарт, підготовка докторів філософії (http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Standard_091PhD_2016.pdf) Інше: https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/files_pol

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

ЗВО розміщує на відповідному розділі сайту проекти освітніх програм усіх напрямів підготовки для внесення зауважень та пропозицій <https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/projects> , але експертна група виявила, проект ОНП Біологія на цій сторінці відсутній. Проект, у вигляді Тимчасового стандарту ОНП 091 Біологія розміщено лише на сторінках біологічного факультету та аспірантури Харківського національного університету ім. Каразіна (http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Standard_091PhD_2016.pdf)

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На думку експертної групи, інформація оприлюднена на сайті ЗВО є достатньою для інформування усіх заінтересованих сторін. Тимчасовий стандарт: http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Standard_091PhD_2016.pdf Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії за спеціальністю 091 Біологія: <http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Osv-nauk-progr-PhD-091.pdf> 2016 р. Пояснювальна записка: http://biology.karazin.ua/rtf-doc/poyasnuval_zapys.pdf Навчальний план: <http://biology.karazin.ua/rtf-doc/plan-pidgotovki-PhD-091.pdf> Інформація про акредитації ОНП в Харківському національному університеті ім. Каразіна ім. Каразіна: https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/doctor_division

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, є прозорими та знаходяться у відкритому доступі. Інформація про освітню програму, оприлюднена на сайті ЗВО та факультету, є достатньою та повною для інформування усіх стейкхолдерів. Процедура звітування аспірантів чітка та зрозуміла, аспіранти чітко з нею ознайомлені, та включає в себе не лише формальну подачу звіту за участі наукового керівника, але й відкритий виступ перед кафедрою та факультетом

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Експертна група рекомендує: посилити участь роботодавців в обговоренні проектів та вдосконаленні ОНП; покращити інформативність сайту аспірантури, додати інформацію про здобувачів, їх керівників та теми дослідження. оприлюднювати результати наукової діяльності аспірантів та НПП

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Під час експертизи експертна група відмітила, що усі права та обов'язки учасників освітнього процесу є чітко визначеними та відкритими, а процедура звітування аспірантів та контроль за виконанням ними індивідуального плану звертає увагу на реальні результати роботи аспіранта та не є формальним. Водночас експертною групою рекомендовано звернути увагу на необхідність більш активного залучення усіх стейкхолдерів до обговорення ОНП, тому експертною групою було прийнято рішення оцінити відповідність заданому Критерію за рівнем В.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ОНП ґрунтується на низці обов'язкових дисциплін та дисциплін вільного вибору (ДВВ; <http://biology.karazin.ua/study-PhD-ukr.html>). Обов'язкові дисципліни забезпечують необхідний рівень знання англійської мови, розуміння біологічної статистики, методології в біологічних дослідженнях, вміння аналізувати та

синтезувати ідеї, виходити на філософський рівень узагальнення знання, вміння підготувати наукову публікацію. Блок ДВВ охоплює предмети біологічного профілю, що покривають усі напрями фазової експертизи кафедр біологічного ф-ту. Для ДВВ викладачі обрали для розгляду матеріал, який не повторює загальні курси, в лекційних і практичних заняттях розглядають приклади із поточної наукової літератури. Як зазначено вище в цьому звіті, здобувачі реалізують своє право вільного вибору дисциплін. Зміст ОНП відповідає інтересам аспірантів, він різнобічний і сучасний, фаховість викладачів безсумнівна (про це далі буде докладніше). Документи, спілкування з аспірантами, випускниками і роботодавцями засвідчують, що ОНП забезпечує повноцінну і суголосну часові підготовку аспірантів. Доказом зразкової підготовки слугують передусім їхні публікації, частину яких можна знайти в PubMed (згадані у наступних пунктах) , активність щодо участі у міжнародних наукових конференціях і майстернях - див. посилання на гугл-диск у п. 3 розділу 4.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Університет втілює процедуру вступу до аспірантури, що забезпечує відповідність наукової діяльності здобувачів напрямом досліджень наукових керівників. Так, як складова вступного іспиту є підготовка Дослідницької пропозиції (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/dodatok-7-1-2020-3.pdf>). Такий захист висвітлює специфіку дослідження, яке планує здобувач, а також дає змогу визначити експерта з працівників ЗВО, що найкраще може скеровувати таке дослідження. Аналіз документів, додатково наданих гарантом під час акредитації, а також змісту спільних публікацій отриманих з публічних бібліометричних джерел (Pubmed, див. далі) засвідчує дотичність тем аспірантів з науковими інтересами здобувачів (див. напр., <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14772000.2020.1739776>). Підсумковий документ (наданий гарантом під час акредитації), що описує напрями досліджень керівників і теми здобувачів є тут: https://drive.google.com/file/d/1_m8ZVrf8GuFHpYGgSokIqiEHLi5Ge-XM/view?usp=sharing . Експертною групою перевірено, що надана інформація відповідає дійсності у ході розмов зі здобувачами і аналізі публічних джерел (сайт факультету, PubMed - див посилання на статті окремих викладачів у п. 5 цього розділу).

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

ЗВО створив зразкові умови для реалізації цієї ОНП. Стосовно матеріально-технічної бази – див. п. 7.1 цього звіту, а також відеоматеріали надані гарантом під час акредитації. На базі ННЦ щороку відбувається низка конференцій і заходів, де здобувачі можуть презентувати свої результати (див., зокрема: <https://www.facebook.com/moleculebiosphere>). До послуг здобувачів також науковий журнал , що входить до категорії “Б” згідно МОН – Вісник ХНУ. Серія біологія, в якому працівники Університету можуть публікуватися безоплатно. ЗВО через міжнародний відділ (<https://www.facebook.com/int.relations.karazin>) поширює інформацію про стипендійні можливості щодо академічної мобільності та грантів на відвідування конференцій. Є практика відшкодування конференційних витрат по Україні для аспірантів. Відділ міжнародних зв'язків забезпечує адміністративний супровід при оформленні документів на закордонні відрядження.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Аспіранти за цією ОНП користають з можливостей які надає ЗВО, для участі у міжнародній мобільності (Словенія, Польща, Литва) за фахом – як це і вказано у звіті з самооцінювання, див. т-ж п. 3 розділу 4. Аспіранти є співавторами публікацій у міжнародних виданнях, див. напр. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14772000.2020.1739776> для А. Хоменка. У попередньому пункті вже згадано інформаційну підтримку ЗВО щодо отримання стипендій на відвідування конференцій. Залученню аспірантів до наукової спільноти слугують також виступи закордонних фахівців в Університеті загалом (див. напр., http://biology.karazin.ua/rtf-doc/Ensembl-seminar_2019.pdf .

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

До керівництва аспірантами допускаються працівники ЗВО, що мають визначний науковий потенціал. Так, індекс Гірша усіх наукових керівників зараз становить не менше 4; індекс гаранта програми, Атраментової Л.О. – 9 (https://www.scopus.com/authid/detail.uri?origin=resultlist&authorId=7004037223&zone=&featureToggles=FEATURE_AUTHOR_DETAILS_BOTOX:1&at_feature_toggle=1). Це можливо лише завдяки високій науковій активності керівників, і оприлюдненню результатів у провідних фахових виданнях (див інші керівники: С. Утевський - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?>

term=utevsky+s&sort=date; Утевська - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=utevska+o&sort=date>; Зіненко - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=zinenko+&sort=date>; Божков - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=bozhkov+a&sort=date>; Шабанов - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=shabanov+d&sort=date>). За період акредитації керівники аспірантів були залучені у виконанні не менше 4 міжнародних проектів – у галузі полярних досліджень, популяційної генетики (проект Генографія), зоології (http://biology.karazin.ua/rtf-doc/S_Utevsky_zvit-Slovenia.pdf) та біохімії. Гербарій університету, що визнано об'єктом національного надбання (і має власне цільове фінансування з держбюджету), активно обмінюється зразками з іншими гербаріями світу. Загальну інформацію про міжнародну активність можна знайти тут: <http://biology.karazin.ua/inter-links-ukr.html> .

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

У своїй діяльності усі працівники ЗВО керуються кодексом цінностей Харківського Університету (згаданий вище, критерій 5), в якому академічну доброчесність закладено як вихідну норму поведінки. Відділ аспірантури і кафедри виконують моніторинг діяльності кафедр з тим, щоби до керування допускалися викладачі з високим рейтингом та активними науковими програмами досвідом успішного завершення. На думку експертів, міжнародно визнаний науковий рівень керівників (див. попередній пункт) є вагомим доказом їхньої доброчесності. При спілкуванні з аспірантами не виявлено конфліктних ситуацій стосовно академічної доброчесності. Загалом обов'язок вирішення проблем з академічної доброчесністю працівників покладено на кафедри, але прецедентів розгляду таких ситуацій немає. Академічна доброчесність є предметом інформування аспірантів з моменту вступу (див. попередні розділи). Для контролю на плагіат Університет перевіряє роботи за допомогою сервісу Unicheck & StrikePlagiarism. Наразі робіт, рівень запозичень у яких перевищує порогів рівень (20%) – не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Високі вимоги до оформлення Дослідницької пропозиції, що забезпечує розуміння аспірантом своєї майбутньої траєкторії, і дотичність до області експертизи керівника. Рівень наукової активності керівників аспірантів (участь в проектах і публікації), матеріально-технічна база та всебічна інформаційна, адміністративна й фінансова підтримка ЗВО формують зразковий стандарт для інтелектуального розвитку аспірантів, де принцип навчання через дослідження цілком втілено. Наявні кандидати в рецензенти для здобувачів 3-4-го року навчання – це створює умови для одноразових захистів. Працівники цієї ОНП стали співавторами статті в галузі популяційної генетики людини в найпрестижнішому журналі Nature, що є вражаючим свідченням зрілості і якості відповідної наукової школи. Аспіранти є співавторами статей у міжнародних виданнях, тобто на практиці застосовують академічне письмо, беруть участь у дискусіях, що постають у результаті пошуку відповідей на зауваження рецензентів. В межах ЗВО створено середовище презентації власних наукових результатів (Вісник Харківського Університету. Серія біологія; конференції), зокрема і за кордоном.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Не виявлено

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Викладачі цієї ОНП – найвагоміший елемент, що забезпечує життєздатність програми. Це компетентні і конкурентоздатні науковці, що розуміють дійсність та кон'юктуру грантової системи науки. Чітка системна взаємодія різних відділів щодо проектної діяльності. Системна і ґрунтовна матеріально-технічна підтримка ОНП (зусилля викладачів + керівництва) створили чудову базу для експериментальних і польових досліджень. Створено сприятливе середовище для виховання сумлінних і вмотивованих науковців найвищого ґатунку. Зразковість ОНП за цим критерієм експертна група передусім вбачає у прямому втіленні принципу навчання через дослідження. Цього досягнуто через поєднання трьох вже згаданих вище елементів: надання можливості керувати аспірантами виключно фахівцям з практичним досвідом наукової роботи і публікування у рейтингових виданнях; ретельний

відбір (дослідницька пропозиція) і навчання (атестація, написання статей, відвідування міжнародних конференцій і майстерень тощо) здобувачів; зразкова база (прилади і розхідні матеріали) для виконання досліджень.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Експертна група хотіла б відмітити, що в Харківському національному університеті ім. Каразіна ім. Каразіна працює активний біоетичний комітет, а робота з популяризації етичного відношення до біологічних об'єктів ведеться ще на бакалаврському та магістерському рівнях (інформація про біоетику викладається як окремими курсами на магістерському рівні, так і включається у процес викладання інших дисциплін). Перевірка робіт аспірантів відбувається в два етапи. Перша перевірка роботи проводиться до початку виконання дослідження, де аспірант особисто звітує щодо запланованих видів робіт перед представниками біоетичного комітету, один з яких обов'язково є представником тієї ж галузі дослідження. Друга перевірка роботи відбувається по закінченні дослідження перед поданням дисертації до захисту. Також під час зустрічі з випускниками факультету експертна група відмітила, що більшість з минулих аспірантів факультету активно працюють в науково-педагогічній галузі, що свідчить про потужність наукової школи факультету.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	A
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	A

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Дроздовська Світлана Богданівна

Члени експертної групи

Осташ Богдан Омелянович

Семеніхіна Маргарита Олексіївна